

La meva Mediterrània – textos de sala CAT

La meva Mediterrània. Toni Catany i Josep Pla

El febrer de 1991 es va inaugurar al Casal Solleric de Palma l'exposició de fotografies de Toni Catany titulada "La meva Mediterrània". La mostra oferia la seva visió de la Mediterrània, construïda a partir de nombrosos viatges: d'Alexandria a Nàpols, de Lluçmajor a Tetuan o de Djerba a Venècia, entre d'altres. Aquella exposició, tan variada en les tècniques com unificada en la seva concreció formal, reflectia els territoris i la seva gent sense prejudicis, cercant sempre la bellesa en l'essència d'uns paisatges geogràfics que, alhora, esdevenien també paisatges emocionals. Per tot això, és natural que aquella exposició obtingués un gran ressò i reconeixement i que significués una fita en la trajectòria artística de Toni Catany.

Avui, més de trenta anys després, actualitzem aquell treball recuperant-ne les essències. Renunciant a la unitat formal, presentem els treballs originals: les còpies d'època, amb la seva riquesa i diversitat, i d'altres que incorporen tècniques explorades posteriorment per Catany. A més, fem dialogar les fotografies amb les impressions literàries de Josep Pla, un altre gran viatger que també va deixar testimoni —en aquest cas, escrit— del seu amor per la Mediterrània.

Amb aquesta mostra, volem situar Toni Catany entre els homenots planians que ens ajuden a comprendre, en diàleg amb el mateix Pla, qui som i com som. Malgrat no retratar-lo mai, sabem que el fotògraf admirava l'escriptor empordanès. I també és evident, malgrat que cap dels dos no la fes mai explícita, una coincidència en les seves mirades sobre el paisatge i sobre la gent. Com es pot apreciar al llarg de l'exposició, els dos autors van ser capaços de fer visibles els rastres invisibles, el pòsit comú i els aires de família que compartim els pobles agermanats per la Mediterrània. El passat és present, perquè el poder d'una imatge fotogràfica o literària és la seva perdurabilitat.

Per això, tot reivindicant la diversitat, les fotografies i les paraules dels dos autors es complementen en un resultat simbiòtic que multiplica la riquesa i vigència de les seves mirades en el moment actual. A través de les fotografies de Catany i de les paraules de

Pla, avui, encara, i potser més que mai, volem contribuir a fer que cap persona del Mediterrani se senti estrangera.

«Oh, el Mediterrani! Complexitat immensa!»

Josep Pla. *Notes disperses*, OC XII

Fotoperiodisme

L'any 2013, dos mesos abans de la mort de Toni Catany, es reproduïa a El País la fotografia Nin, imatge icònica del fotògraf, per il·lustrar el text d'una secció que portava per títol La foto de mi vida. L'any 1967 l'amic havia viatjat a Eivissa amb Baltasar Porcel, que escrigué un article il·lustrat amb aquell retrat que publicà el diari La Vanguardia, així com un reportatge, també acompanyat d'imatges de Catany, que aparegué al número de desembre del mateix any de la revista Serra d'Or. El retrat, una poderosa imatge presa durant la realització d'aquell treball, esdevingué sens dubte un punt d'inflexió per al nostre amfitrió. Catany fou conscient des d'aleshores que el seu interès per la fotografia de reportatge transitava cap l'anhel d'haver un objectiu essencialment artístic, una mirada singular en què el pas del temps i les sensacions, o les emocions, en fossin guia.

«No he pogut sentir-me mai completament estranger en cap lloc ni en cap port del Mediterrani i em faig la il·lusió de suposar que en aquest ambient, i posats tu per tu, ens entenem tots amb la mirada. Aquesta mar ha creat un comú denominador, difícil certament de definir, però antiquíssim i cert.»

Josep Pla. *Les escales de Llevant*, OC XIII

«Encara que em sabés un turista, enlloc del Mediterrani no m'he sentit mai estranger.»

Toni Catany, *La meva Mediterrània*

«Nosaltres, en aquest país, tenim el Mediterrani davant, tot sembla indicar que en som fills, i pràcticament sobre el mar interior no s'ha fet res. A mi, del Mediterrani, m'interessen totes les històries: l'època arcaica, la vella, la medieval i la moderna.»

Josep Pla. *Itàlia i el Mediterrani*, OC XXXVII

«La història humana no és incomprensible: és impensable. Per això ha estat, és i serà.»

Josep Pla. *Notes del capvesprol*, OC XXXV

«Les coses remotes són importants i decisives quan tenen una influència pròxima. Les coses remotes mortes no són res.»

Josep Pla. *Darrers escrits*, OC XLIV

«Tiràrem el ferro en mar (en l'espai del fons) i quedàrem fondejats. Al cap de poca estona ens havia agafat la immobilitat plena d'un misteri indefinible de la cala. La quietud era absoluta, el silenci total, el temps semblava haver-se aturat ¾una suspensió irreal.»

Josep Pla. *Aigua de mar*, OC II

«El Mediterrani s'enyora. La persona que ha tastat les seves costes pobres, magres, esprimatxades, no l'oblida mai més. És un mar que sembla fet exprés per ésser mirat. És un mar a la mida de l'home. És un mar que no pertorba ni tendeix a despertar els

monstres de la imaginació, sinó més aviat a adormir-los amb el soporífer de l'interès que suscita la realitat.»

Josep Pla. *La vida amarga*, OC VI

«Som a Tunis, simplement. Els carrers són estrets, tot és molt caòtic, els estrangers ens perdem. ¿A quina casa es pot accedir? Els forasters no poden accedir enlloc, si no hi tenen algun amic. Però, on és aquest amic?»

Josep Pla. *Itàlia i el Mediterrani*, OC XXXVII

«M'ha agradat i m'agrada encara d'anar pel món. Arribar a una ciutat desconeguda, baixar a l'hotel, prendre un bany, vestir-me i sortir al carrer a l'atzar, a badar i a fer de franc foraster ha estat per mi una de les coses agradables de la vida. [...] Després, al vespre, penso en el que he vist i ho escric de la manera més clara i senzilla que m'és possible.»

Josep Pla. *Les escales de Llevant*, OC XIII

«Les dones tenen una idea de la concepció del món i dels seus continuats perills molt més clara que la que els homes entenen.»

Josep Pla. *Notes per a Sílvia*, OC XXVI

«La vida és plena de petites coses fascinadores, apassionants, vives. No hi ha cap ésser humà -no hi ha res- que estigui totalment desproveït d'interès. El teatre del món és tan vast i divers, tan matisat i sorprenent, que treure una estona cada dia el cap per la finestra constitueix un inesgotable divertiment.»

Josep Pla. *Els pagesos*, OC VIII

«En determinats llocs d'aquest mar s'han mantingut, enmig de la banalitat moderna, determinades reminiscències molt antigues però clares.»

Josep Pla. *El meu país*, OC VII

«En la joventut, les sensacions de plaer i de dolor són molt diferenciades. A mesura que la vida avança, es tornen molt iguals.»

Josep Pla. *Notes disperses*, OC XII

«Els qui solem llevar-nos tard tenim sempre la sorpresa que quan matinegem se'ns apareix un món de colors directes, frescos, deliciosos, immediats. És com una prodigiosa aparició que els qui s'alcen sempre aviat no coneixen perquè hi deuen estar habituats. En les primeres hores del matí, la naturalesa és elegant, d'una ingenuïtat prodigiosa, àdhuc aquesta del litoral de Turquia, tan solitària, fosca i buida, d'una immobilitat total. Des del pont del vaixell contemplo el panorama. El mar té una dolçor acariciant, immòbil, com un vidre tebi i enterbolit, encara, pel somni nocturn.»

Josep Pla. *Itàlia i el Mediterrani*, OC XXXVII

«Gratant una mica, bé hi deu haver encara en algun racó de les illes somiades aquell *genius loci*, absolutament particular, que jo vaig perseguir tants anys quan feia de jove badoc. Qui sap si el lector intel·ligent, posat avui a fer de turista de masses, no el

descobrirà també amb una punta de malenconia i agraïment.»

Josep Pla. *Tres guies*, OC XXX

«Cada vegada que l'home d'avui descobreix la vida senzilla, queda enlluernat i sorprès. Queda, sobretot, immers en una mar de confusions, de les quals es fa impossible de treure una qualsevol conseqüència. Tota la vida moderna sembla tendir a encadenar-nos progressivament, a separar-nos de l'autenticitat de l'existència.»

Josep Pla. *Les illes*, OC XV

«Com més petites són les coses, més força individual tenen; com més petites són les distàncies, més diversos són els matisos.»

Josep Pla. *Tres guies*, OC XXX

«Conec les cales de Cap de Creus des de fa uns quants anys, i si algú tingués l'amabilitat de preguntar-me quin és l'indret d'aquest impressionant paratge que m'agrada més diria que el Jonquet -o Es Jonquet, per dir-ho com la gent del país- em té el cor robat.»

Josep Pla. *Aigua de mar*, OC II

«El meu ideal hauria estat ésser remolcat, dormint, fins al fons del Mediterrani.»

Josep Pla. *Aigua de mar*, OC II